

Bilag til synd, dødssynder og livsdyder

Synd

Ordet synd giver for mange mennesker ikke længere mening, men hvis vi alligevel hører ordet nævnt, kommer vi måske til at tænke på sortklædte, vrede mænd i USA's bibelbælte eller på en Indre Missionsk sammenhæng, hvor ordet råbes ud og bruges til at dømme andre.

Oprindeligt betød begrebet synd bl.a.: *at skyde forbi målet* eller at være "*indkroget*" i sig selv, Klosterideologerne (Cassian, Gregor) hjalp folket med at afgøre, hvad de værste synder indebar. Resultatet blev listen over de 7 dødssynder.

Dødssynderne nedbryder fællesskabet

Hvis man kigger dybere på de 7 dødssynder, så har de alle på en eller anden måde potentialet til at nedbryde det sociale fællesskab - nedbryde det menneskelige fællesskab.

Fx. fremhæver stolthed/hovmod den enkelte på bekostning af de andre. Grådighed kan medføre, at der er meget til én eller få, og for lidt til de mange. Lignende konsekvenser kan udledes af fænomenerne begær, fråseri, misundelse, dovenskab.

Fra dødssynd til senmoderne dyd

Den tidligere biskop i Roskilde, Jan Lindhardt hævder at dødssynderne i dag er blevet til en dyd, for vi lever ikke længere i et samfund, hvor hensynet til hinanden er grundstenen. I dag lever vi i en verden, hvor individets ret er i centrum - den enkeltes rettigheder er ukrænkelige, og deraf følger at konkurrence - og vindermentalitet er kommet i højsædet. Dét, der tidligere blev benævnt som grådighed og gerrighed, hedder i dag flid, foretagsomhed, driftighed, profit. Den enkeltes egne vinding er egentlig omdrejningspunktet i den liberalistiske økonomi.

Bevægelsen fra synd til dyd er også en bevægelse fra det fælles til det individuelle, fra medmennesket til mig:

Både førhen og nu i dag var og er man enige om at dødssynderne virkede til bedste for den enkelte. Men førhen var det ikke i positiv forstand. Dengang understregede man pligten til at gavne næsten og det fælles. I dag lægger man derimod vægt på at gavne den enkelte og hans egen livsudfoldelse.

Dødssynder som smykker eller kropsobjekter

Smykkekunstneren Caroline Vallejo har lavet en serie smykker eller kropsobjekt til hver dødsynd. Fælles for de 7 kropsobjekter er at de ikke er behagelig at bære - det er både synd og straf på samme tid. Projektet om de 7 dødssynder-smykker kan ses i bogen Relikvium fra forlaget Rhodos. Billeder af hver enkelt kropsobjekt er lagt ind i Power pointet til materialet, som en illustration der kan hjælpe konfirmanderne på vej i deres opgaver.

Dødssynder som magnum-is

Er det ikke tankevækkende, at der sælges is, der bærer dødssyndernes navne?

Frisko is har lavet en Magnum-is-serie - hver med navnet på en dødsynd. I reklamerne opfordres man til at lade sig friste af isen og dens dødsynd. (der er dog ikke lavet en is/reklame for dovenskab).

Reklamerne kan ses på youtube.

Dødssynder generelt: http://www.youtube.com/watch?v=xw6XgS_IH0

de 7 dødssynder

Invidia (misundelse)

Ira (vrede)

Avaritia (griskhed)

Gula (fråseri)

Superbia (hovmod)

Acedia (ladhed)

Luxuria (begær/ nydelsessyge)

Misundelse: <http://www.youtube.com/watch?v=7w7xOgaacP8&feature=related>

Hævn: <http://www.youtube.com/watch?v=4dHUmFdHjWU&feature=related>

Grådighed: <http://www.youtube.com/watch?v=VzhHNK3WCIM&NR=1>

Fråseri: <http://www.youtube.com/watch?v=fruRilZhmdY&NR=1>

Begær: <http://www.youtube.com/watch?v=Ho4hf7oQlws&NR=1>

Hovmod: <http://www.youtube.com/watch?v=XT9DW0z5BBA&feature=related>

Er det en befrielse at blive løst fra en moral, der måske mest af alt var snæver og livsfornægtende. Eller - har vi mistet noget, når moralen i den grad er vendt på hovedet?

SYV SYNDIGE DØGNFLUER

Enkel ingrediensliste, ingrediensprocent og allergiinfo

Lag 2
100% smør
100% sukker

Lag 2
100% smør
100% sukker

Lag 2
100% smør
100% sukker

Lag 2
100% smør
100% sukker

Lag 2
100% smør
100% sukker

Lag 2
100% smør
100% sukker

Lag 2
100% smør
100% sukker

Født i København, men bor nu i London. Har arbejdet som kokke og som bager. Har været i mange forskellige lande og har været i mange forskellige lande. Har været i mange forskellige lande og har været i mange forskellige lande.

Illustration: Peter Pihl

Fra dødssynder til livsdyder

Omvendt – kan vi også udfordres til at viderefremme dyder, der kan bruges som alternative handle muligheder? Dyder har i mange år været et negativt ladet ord, (forbundet med f.eks. det at være et dydsmønster) men har fået en renæssance, fordi vi som mennesker har brug for nogle grundlæggende værdier at spille vores identitet op af. Kunne man tænke sig at konfirmanderne også fik disse dyder, som et værdisæt og som handlemuligheder, der kan tages med og afprøves?

de 7 dødssynder/ dyder:

misundelse – taknemmelighed
vrede - medfølelse
grådighed - gavmildhed
fråseri - mådehold
hovmod - ydmyghed
dovenskab - parathed
begær - kærlighed

Dødssynder og livsdyder

Misundelse

- når man ikke under andre det gode - "Græsset er altid grønnere på den anden side"

Den misundelige person kan lide at nægte andre den glæde, han kan ikke have sig selv. En årsag til forbrydelser begået mod andre mennesker kan være misundelse af deres levevis. Det modsatte af "Live og lad leve". Den misundelige person ikke er i kontakt med sig selv, men fokuserer på forholdene for andre, og foranstalter hans eget liv i forhold til andres liv. Og i stedet for at forsøge at opnå bedre vilkår for sig selv, ødelægger misundelige person andres muligheder. Det er resultatet af selvhad og spreder had omkring sig.

se Magnums reklame for misundelse: (16 sek) søg på Magnum Envy – eller klik på:

<http://www.youtube.com/watch?v=7w7xOgaacP8&feature=related>

Taknemmelighed er denne dødssyndes modsætning

Vrede/hævn

- begær efter hævn, fysisk og verbal aggression - øje for øje og tand for tand

Syndigt vrede opstår, når udbrud af vrede fører til hævn. Så er den kynisk og blind for retfærdighed. Den gør krig muligt. Stammer fra en lav grad af selvrespekt og selv-had og er resultatet af magtesløshed

se Magnums reklame for hævn: (16 sek) søg på Magnum revenge – eller klik på:

<http://www.youtube.com/watch?v=4dHUmfDhWU&feature=related>

spil evt. Malenes sang: http://www.youtube.com/watch?v=qjNvC_wu0cg&feature=related

"Og din lejlighed er lidt brændt ned,
din Fiat er solgt til skrot
Dit tøj er spredt ud over Vesterbro,
men din kat den har det godt
Og din x-box er måske lidt våd
og står et sted på Enghavevej
Hva' så? er vi så enige om at det
var sidste gang du fucked' med mig

Medfølelse er vredens modsætning"

Grådighed/griskhed

- Ønsket om at have og få mere end andre – når materielle ting bliver vigtigere end mennesker. "Jeg vil ikke dele, jeg vil ha' det hele"

Den grådige person har en frygt for at give og associerer det med at tabe. Man har et behov for at akkumulere, ligeledes fordi det der er tjent, ikke går tabt. Den grådige person foranstalter alting med en fanatisk sans for retfærdighed. Grådighed er et psykologisk symbol på følelsesmæssige fattigdom.

se evt. Magnums reklame for grådighed: søg på youtube efter Magnum Greed eller se på <http://www.youtube.com/watch?v=VzhHNK3WCIM&NR=1>

Gavmildhed er grådighedens modsætning

Fråseri

- overforbrug og misbrug af materielle og sociale forhold: ting, mad, underholdning, fester

Den der fråser sig i fråseri, har ikke oprettet en grænse mellem behov og ønske. Intet synes tilfredsstillende, og der er kun en trang til at have mere uanset omkostningerne. De finansielle gevinster kan symbolisere en følelse af at være udødeliggjort. Men den ultimative konsekvens er at tage andres liv, enten for at opnå økonomisk vinding eller for at få mere liv for sig selv.

se evt. Magnums reklame for fråseri: søg på youtube efter Magnum gluttony eller se på <http://www.youtube.com/watch?v=fruRilZhmdY&NR=1>

Mådehold er fråseriens modsætning

Hovmod/ stolthed

- Når man sætter sine egne tanker og interesser over alt andet: "Du skal ikke tro du er noget"

Hovmod, overmod eller stolthed – er den grundlæggende synd: Ikke at kende sin plads i skaberværket. Stoltheden har den egenskab, at den isolerer os fra Gud og fra mennesker.

Den hovmodige er selvhævdende og finder det rimeligt at udnytte og ydmyge andre, fordi den stolte, hovmodige person finder andre mindre værdig. Hovmodighed er roden til racisme, tortur, misbrug af børn, slaveri, undertrykkelse af kvinder, mishandling af dyr, diktatur og klasseforskelle. Kan man være stolt uden at være hovmodig?

se evt. Magnums reklame for hovmod: søg på youtube efter Magnum vanity:

<http://www.youtube.com/watch?v=XT9DW0z5BBA&feature=related>

Ydmyghed er stolthedens modsætning. Det er en kristen dyd at være ydmyg (Filipperbrevet 2) – men den kristne kan i al sin ydmyghed bliver stolt over, hvor ydmyg hun er.

I dag har stoltheden en anden betydning. Vi lever i en tid, hvor man skal skabe sig selv, og det kræver selvtillid og stolthed. Men det er vanskeligt at fastholde stoltheden, hvis man ikke kan henvise til noget konkret eller noget særligt at være stolt af.

Dovenskab Acedia Dovenskab/ugidelighed

- Ligegyldighed over for omgivelserne

Dovenskab er en tom og ulykkelig følelse i sig selv, men det bliver syndigt, fordi det bringer ligegyldighed i sit kølvand. Det doven opnår ingenting. Den mentalt dovne person er som en parasit på selve livet. Den dovne person vælger kortsigtede løsninger på bekostning af andres velbefindende. Den doven er uden visioner.

Parathed er dovenskabens modsætning – at være parat til at tage del, være tilstede, give / få

Begær/nydelsessyge

- overdreven behov for og lyst til nydelse, særligt i forbindelse med sex

Seksuel lyst kan udtrykke en kærlighed til livet, men det er en synd, når den fører til bedrag og især når den fører til hård undertrykkelse og udnyttelse. Det kan have en kraftig selvdestruktive kvalitet som følge af en følelse af underlegenhed

se Magnums reklame for begær : søg på Magnum Lust – eller klik på:

<http://www.youtube.com/watch?v=Ho4hf7oQlws&NR=1>

Spil evt. "Jeg vil i seng med de fleste" fra Det Brune punktum

kærlighed er begærets modsætning

Henvisninger:

Jan Lindhardt: *De syv Dødssynder*, Rosinante 2001

Karen Sander: *Om de syv dødssynder*, Borgen 2004. (for folkeskolens mellemtrin)

Vibeke Mader: *De syv Dødssynder*, 2005 Skoletjenesten og Nationalmuseet

Film

David Fincher: *Seven*, 1995; film om seriemorder, der bruger de syv dødssynder som mønster for sine drab.

Richard Hobert: *De sju dödssynderna*, serie på syv film, 1993-2000;

http://www.alba.nu/Alba3_00/facit.html

Mirror, mirror on the wall,

Gavmildhed giver livet mening

18. dec 2007 00:00 Velgørenhed handler ofte om at hjælpe medmennesker i nød, men filantropi kan også hjælpe giveren med at finde en mening med livet

Filantrop

Ordet filantrop stammer fra græsk og betyder menneskeven eller velgører.

Betegnelsen filantrop hæftes typisk på en person, der forærer store summer penge til velgørende formål, men kan bruges om enhver, der bruger sin tid, evner eller penge på at forbedre samfundet.

Verdens to mest givende filantroper, investeringsmanden Warren Buffett (tv.) og Microsoft-grundlæggeren Bill Gates, ved en tidligere lejlighed. – Scanpix.

Af Sidsel Nyholm

Flere og flere af verdens rige linder på lågene af deres bugnende pengeklubber for at give til verdens fattige. Ifølge flere opgørelser blomstrer den globale private filantropi, og væksten kan især tilskrives enorme pengegaver fra samfundets allerrigeste.

Gavmildheden kommer ikke kun de nødlidende til gode. Filantropi kan også være en måde for giveren at opnå højere livskvalitet, forklarer Paul Schervish, der er professor i sociologi og direktør for forskningscenteret the Center on Wealth and Philanthropy på Boston College

– Når mennesker har alt, hvad de ønsker sig i den materielle verden, søger de gerne nye måder at opnå en følelse af personlig tilfredsstillelse. De rige givere forsøger at skabe ”en moralsk biografi af velstand”, hvor de kombinerer deres personlige kapacitet med et moralsk kompas. Det handler om at kombinere velstand og en dybere hensigt med tilværelsen på en måde, som er meningsfuld og spirituelt opløftende. Filantropi kan bidrage til at opnå det mål, konstaterer han.

Den personlige tilfredsstillelse kan dog også handle om, at filantroperne køber sig aflad eller forsøger at opbygge et retskaffent ansigt udadtil, samtidig med at de drager fordele af de ofte betragtelige skattefordele, som donationerne udløser.

– Filantropernes motiver er ofte dybt sammensatte, og skyldfølelse kan være en del af det, men jeg mener, at man skal være forsigtig med at skyde dem skumle hensigter i skoene. Lysten til at give er som udgangspunkt en positiv egenskab, siger Paul Schervish.

Samtidig abonnerer mange af de store nutidige filantroper på stålkongen og filantropen Andrew Carnegies teori om samfundets sammenhængskraft. Han hævdede, at prisen for samfundets voksen-

de velstand var en øget ulighed, som truede med at ”løsne de broderlige bånd” mellem rige og fattige, og at velhavere derfor havde en pligt til at lade deres rigdom komme andre til gode.

– Vi er enige med Andrew Carnegie, der sagde, at enorme formuer, der i høj grad flyder fra samfundet, i høj grad skal betales tilbage til samfundet, erklærede den amerikanske investeringsguru Warren Buffett eksempelvis, da han sidste år offentliggjorde, at han over de kommende 10 år agter at forære det meste af sin formue – eller cirka 31 milliarder dollar (cirka 186 milliarder kroner) – til verdens største private velgørende fond, the Bill & Melinda Gates Foundation.

Warren Buffett tilhører desuden en gruppe af rigmænd, der ikke ønsker at levne ret meget af deres formue til deres arvinger. Det er en holdning, der ifølge Paul Schervish typisk gør sig gældende blandt mennesker, der har skabt deres formuer fra bunden, og som er bekymrede for de negative effekter forbundet med at være født med en sølvske i munden.

– Filantropi er en god måde at løse de moralske dilemmaer, der er forbundet med ekstrem rigdom, siger han.

nyholm@kristeligt-dagblad.dk

Hovmod står for fald. Find den rigtige balance

06. feb 2010 00:00 Hvordan finder man balancen mellem hovmod og jantelov? Det reflekterer læge Ole Hartling over

Tegning: Peter M. Jensen

Et gammelt dansk ord for hovmod er hoffærdighed og at være hoffærdig. I "Ordbog over det Danske Sprog" står der, at den hoffærdige føler sig bedre, fornemmere end andre (hævet over andre).

Han er hovmodig – især den som i sin tale, ydre optræden, påklædning og så videre tydelig viser dette. Han er overlegen, stolt eller stor på det. Et eksempel gives: "Peter var en dum, doven og døsig dreng, der oven i købet var hoffærdig af sin faders penge."

Udtrykket "Hovmod står for fald" har vi fra Det Gamle Testamente. I Ordsprogenes Bog står der: "Hovmod går forud for ulykke, overmod går forud for fald."

H.C. Andersen har fortalt om hovmodet i eventyret "Boghveden". Et uvejr jager over landet, men "Boghveden bøjede sig slet ikke, som det andet korn, den knejste stolt og stiv." Og: "Boghveden struttede af bare hovmod." Det går som ventet, boghveden udslettes: "Og piletræet fortalte om boghvedens stolthed, overmod og straf! den følger altid", siger H.C. Andersen.

Grækerne omtalte hovmodet som hybris. Det var et vigtigt begreb i den oldgræske forestilling om, at mennesket ved at overskride en grænse ("begår hybris") pådrager sig nemesis, altså gudernes vrede og gengældelse. Nemesis blev set som en højere retfærdighed.

Skulle vi yderligere være i tvivl om hovmodets karakter og konsekvenser, husker vi, at det endda er en af dødssynderne. Pave Gregor 1 (Gregor den Store) skrev en tidlig liste over dødssynder.

Den blev senere modificeret og endte med at omfatte syv: hovmod, griskhed, nydelsessyge, misundelse, frådseri, vrede og ladhed. På latin hedder de: superbia, avaritia, luxuria, invidia, gula, ira og acedia – i middelalderen ofte slået sammen i formlen SALIGIA.

Dødssynder – også kaldet hovedsynder – blev anset for at være ophav til alle andre synder, og af dødssynderne er hovmodet eller overmodet måske allermost grundlæggende, for eksempel billedligt fremstillet som roden på et træ, hvis grene udgøres af de andre dødssynder.

Vor tids idéer om menneskets magt over liv og død kan også ses som udtryk for hovmod. Løgstrup siger, at vi har den indbildning, at "vi skylder os selv vor tilværelse og er dens magt til at være til". Illusionen om menneskets magt over tilværelsen overbeviser, fordi videnskaben og teknologien har

givet os store kræfter og forstand på jord og verdensrum.

Halfdan Rasmussen skrev: "Vi kan herske over rummet/ og atomets blinde kraft/ spænde magt for alle drømme/ og visioner, vi har haft./ Vi kan tvinge blæst og bølge/ tæmme fos og kue elv/ men har aldrig kunnet styre/ magtens galskab i os selv."

At omgå hovmod med varsomhed ligger langt tilbage helt fra Det Gamle Testamente og fra vor hellenistiske kulturarv over middelalder til nyere tider. Her genfinder vi det i den forkætrede jantelov – loven fra provinsbyen Jante, som Aksel Sandemose fortæller om i "En flygtning krydser sit spor", og hvor det vigtigste bud lyder: "Du skal ikke tro, at du er noget." Janteloven er en spotsk beskrivelse af dansk middelmådighed og omgivelsernes destruktive begrænsning af det enkelte individs udfoldelse.

Hvad er så det rigtige? Hovmod er en dødssynd, men på den anden side synes vi ikke, at janteloven skal gælde i vort samfund. Vi ønsker, at vore børn skal være frimodige. Det er let og tillidskabende at være sammen med mennesker, der er hensynsfulde og samtidig frimodige – assertive er det moderne ord.

Som i andre af livets forhold skal balancen findes mellem yderpunkter. Den gyldne middelvej mellem fejhed og dumdristighed er mod. Gavmildhed ligger mellem nærighed og ødselhed, og naturlig selvfølelse ligger vel mellem undseelighed og hovmod.

Men jeg vil nævne endnu en form for hovmod. Den fremgår af Dostojevskijs "Raskolnikov". Rodion Raskolnikov er en fattig student, der har myrdet en ond pantelånerske. Det er sket i et klassisk hovmod nemlig under en illusion om overmenneskelig handleret.

Raskolnikovs livskvalitet er i forvejen lav, men herefter fortæres han af skrupler. Han har hemmeligholdt sin forbrydelse, indtil han møder Sonja. Hun er fattig. Hun er ikke en ressourcestærk person, men hun elsker Raskolnikov. Hun bliver måske først fuldt ud klar over sin kærlighed, da Raskolnikov mindst fortjener den.

Men det beskrives, at Raskolnikov ikke tager imod kærligheden. Han tager ikke imod det, der gives ham, men som han ikke fatter. Regnestykket passer ikke. Han er en forbryder og har ikke fortjent at blive elsket. Hans hovmod er, at han ikke vil vide af, hvad han ikke forstår.

Først til sidst tager han imod kærligheden, uden han kan forklare sig hvorfor. Det er i fangenskab i Sibirien, hvortil Sonja har fulgt ham: "Hvorledes det så kom vidste han ikke selv, men pludselig var det som om noget greb ham og trak ham ned for hendes fødder. Han græd og omklamrede hendes knæ." – Hans hovmod stod for fald.

Lørdagsrefleksioner skrives på skift af direktør på Nationalmuseet Per Kristian Madsen, ledende overlæge og tidligere formand for Det Etniske Råd Ole J. Hartling, lektor og forfatter Henrik Jensen, præst og journalist Sørine Gotfredsen og forfatter og journalist Peter Olesen

DE SYV DØDSSYNDER

Sundhedsdyrkelse er moderne fråds

05. mar 2008 00:00 Sundhedskulturen har fået en næsten spirituel karakter, siger dr.theol. Niels Christian Hvidt, der forsker i forholdet mellem tro og helbred

Dødssynden frådseri: - Tidligere var frådseri at få masser af mad og drikke. Der var ikke nok til alle, derfor var balancetænkning og social bevidsthed noget helt naturligt, når det gjaldt mad, siger dr. theol. og katolik Niels Christian Hvidt. Lene Ebbensgaard.

Af Lene Østergaard

Frådseri, på latin *gula*, regnes som en af **de syv dødssynder**. I en verden med knaphed på føde og et ideal om næstekærlighed kunne det ikke undre, at et overbrug af mad blev betragtet som umoralsk.

Men de seneste årtier har befolkningen i den vestlige verden ikke manglet penge til mad og forbrugsgoder. Maden er en selvfølge og har ikke længere karakter af at være en gave, der opretholder tilværelsen.

Tværtimod er det blevet et sundhedsproblem, at fødevarekonsumet overstiger menneskets fysiske behov. Det påvirker holdningen til madforbrug. Der er stadig moral i mad, men på en anden måde tidligere.

Helse er blevet frelse

- Tidligere var frådseri at få masser af mad og drikke. Der var ikke nok til alle, derfor var balancetænkning og social bevidsthed noget helt naturligt, når det gjaldt mad, siger dr. theol. og katolik Niels Christian Hvidt, som forsker i forholdet mellem tro og helbred.

- Hvis man spiste mere, end man behøvede, så man det som en mangel på næstekærlighed. Man så frådseri som noget syndigt, fordi man ikke brugte skaberværket, som Gud havde tænkt det. Magt var at have penge og mulighed for at forbruge, siger han.

- Der er i dag en høj bevidsthed om, at overflod skaber problemer, siger han. Et godt helbred og kontrol er vigtige signalværdier over for omverdenen. Vore dages spiritualitet handler meget om sundhed. Men det er en spiritualitet, der skal tjene livskvaliteten. Man er sin egen frelser ved at leve sundt. Den nye gud er wellness.

Legemet skal tæmmes og sundheden fremmes

Frådseriet i dag ligger i at bruge af overfloden på sundhed, mener Niels Christian Hvidt.

- Folk investerer i fitness-apparater og timer i helsestudios, ligesom de også bruger mange penge på økologisk og mager mad. Pengene lægges i en livsførelse, der kan fremme sundheden, og som ofte også rummer en etisk tilgang. For økologi tager jo vare på skaberværket. Slanke- og fastekure er en ny form for askese og måde at tæmme legemet, men det er for at tjene sundheden, snarere end Gud og næsten.

- Der er næsten gået religion i wellness, men frelsesudsigterne er noget dennesidigt. Det spirituelle fokuserer på livskvalitet her og nu og også gerne senere hen i livet, men så hører forestillingerne om en fremtid også op, siger han.

I et ønske om at optimere livet gør man sig til hersker over egen tilværelse, mener Niels Christian Hvidt.

- Folk er meget kvalitetsbevidste i dag og bestemmer selv, hvad de vil dyrke. Og det gælder også sundheden, som vi tilbyder. Hvis Gud tjener sundheden, skaffer man sig gerne en religion. Men der er ofte bare ikke det store perspektiv i holdningen til den. Der er altså en tendens til, at tingene bliver vendt rundt:

- Før blev et godt helbred set som en gave, som mennesket fik og som skulle anvendes i taknemmelighed i et ansvarligt liv med omtanke for andre mennesker. I dag er der en tendens til, at sundheden er blevet gud og spiritualiteten kan blive en af sundhedens ressourcer. Der fjerner man sig tydeligt nok fra korsteologien, og vi kan i sandhed tale om moderne fråde, slutter Niels Christian Hvidt.

Mådehold som leder-dyd

Dyd er en egenskab, en særlig kraft. En plantes dyd kan være at helbrede. En knivs er at skære. Et menneskes er at ville og at handle menneskeligt.

Mådehold er balance. Man skal kende grænserne, så man hverken er for rig eller fattig, for sulten eller for mæt, for glad eller for trist. Man bør nemlig ikke lade sig styre af én bestemt følelse, men hellere leve på den gyldne middelvej, hvor tingene går op i en højere enhed. I det spændingsfelt, hvor lidt af det hele bliver til en harmonisk helhed.

Balance og ligevægt

Mådehold er - på linje med dyden mod i [indlæg 2](#) - en af de fire kardinaldyder (de to andre er visdom og retfærdighed). Mådehold handler om balance og ligevægt. At holde måde associeres med at bedømme, overveje, måle og veje. Det kan forveksles med tilbageholdenhed og selvudslettelse, og det bliver ofte sat i forbindelse med at skulle beherske sig selv. Det kan ledes tilbage til antikken og Sokrates' beskrivelse af kardinaldyderne, hvor retfærdighed knyttes til de 3 andre dyder på følgende måde: Til maven hører de lavere følelser som sult, begær og dovenskab, og disse skal styres af mådehold. Til brystet hører de høje følelser som vrede og aggressivitet, og disse skal styres af mod. Mens fornuften hører til hovedet, og her skal visdommen regerer.

Thomas Aquinas er citeret for at sige at "Mådehold er den sværeste af kardinaldyderne at leve op til". Mod, visdom og retfærdighed er mere beundringsværdige, mens mådehold rører ved alle driftterne, hvad enten der er tale om mad, drikke og seksualitet, og disse er de stærke behov og derfor svære at beherske.

Det gigantiske supermarked

Mådehold er utvivlsomt moderation. Moderation i mange forskellige sammenhænge. Den moderation der eksempelvis gør det muligt at være herre over sine nydelser og undgå at blive slave af dem. Mådehold er hverken at forsage eller at begrænse nydelse. Det er ej heller et spørgsmål om mindre nydelse, men i højere grad et spørgsmål om bedre nydelse.

For vi bombarderes konstant med valg og muligheder, og må derfor tage stilling til vores behov hele tiden. Man kan nærmest kalde vores endeløse rækker af muligheder for 'Det gigantiske supermarked'.

Mådehold kan således være en dyd, der hjælper til at navigere i det enorme udbud af valg, som vi er stillet overfor i 'Det gigantiske supermarked'. Mådehold er modvægten til grådighed og griskhed. Det giver en sundere og mere reflekteret stillingtagen til at forbruge. Det uanfægtet om det er tale om forbrug af idéer, mennesker, ressourcer el. lign. Mådehold kan således være rettesnoren for at kræve en fornuftig tilgang til forbruget af andre menneskers tålmodighed, kreativitet, velvillighed osv. Hvorfor ikke appellere til at vi kvalitativt tager stilling til, hvor mange ressourcer vi forbruger på givne processer.

Så lidt som muligt - Så meget som nødvendigt

Land Rover har et slogan som vi af og til læner os op af. Det lyder i sin poetiske enkelhed: 'Så langsomt som muligt. Så hurtigt som nødvendigt'. I den her sammenhæng kunne man passende også operere med variabelen: 'Så lidt som muligt. Så meget som nødvendigt'. Det sætter begrebet kvalitet på dagsordenen. For kan man forestille sig kvalitet i enorme mængder?

Dogmereglerne i dansk film var et udmærket eksempel på et moderne eksempel på professionelt og kunstnerisk mådehold. I den utrolige mængde af muligheder for at lave overflødigshorn af film med visuelle og auditive virkemidler besluttede en række danske instruktører sig for at begrænse sig selv og underkaste sig tvungen knaphed for at få historien frem i lyset og dermed sætte kvaliteten af fortællingen i højsædet. Folkene bag valgte så at sige at forbruge effekter med en vis portion mådehold. Nogle vil mene for meget mådehold, men pointen blev fremført med sikker hånd og fast stemme

DE SYV DØDSSYNDER

Janteloven er ti måder at sige misundelse på

13. mar 2008 17:00 Misundelse er Gud-fremmed og diabolisk. Det er ikke i hans billede, siger professor, dr.theol. Hans Jørgen Lundager Jensen

Janteloven

- Du skal ikke tro, du *er* noget.
- Du skal ikke tro, at du er lige så meget som *os*.
 - Du skal ikke tro, at du er klogere end *os*.
- Du skal ikke bilde dig ind, at du er bedre end *os*.
 - Du skal ikke tro, at du ved mere end *os*.
 - Du skal ikke tro, at du er mere end *os*.
 - Du skal ikke tro, at *du* duer til noget.
 - Du skal ikke le ad *os*.
- Du skal ikke tro, at nogen bryder sig om *dig*.
- Du skal ikke tro, at du kan lære *os* noget.

Misundelse: Misundelse er en af de syv dødssynder. Her ses Hieronymus Boschs skildring af denne dødssynd i et udsnit af hans *The Seven Deadly Sins* fra omkring 1480. Klik på billedet for at se hele maleriet. Web Gallery of Art

Af Lene Østergaard

Misundelse, på latin *invidia* betragtes som en af de syv dødssynder.

- I Nordamerika glæder man sig over heldet, når det går andre godt, når nogen bliver tilsmilet af lykken eller får udbytte af arbejdsomhed. Man ser på andre som positive modeller, og tænker, at hvis de kan, kan jeg også, siger professor, dr.theol. Hans Jørgen Lundager Jensen.

- Men i Europa vil vi have lighed. Vi sidder inde med en følelse af, at noget bliver taget fra os, når andre hævder sig, eller det går dem godt. Forskellen er en *nul-sum-tænkning*, hvor europæerne ikke har særligt store forventninger til fremtiden, og en *akkumulerende tænkning*, hvor amerikanerne forestiller sig, at der kan komme mere.

- Det er sandsynligt, at det er historisk bestemt. Amerikanernes historie er kun 300 år gammel og har dannet sig i et tyndt befolket land. Men europæernes historie er flere tusinde år og bygger på erfaringerne af såvel vækst som tilbagegang. Det har gjort os disponerede for at frygte fremtiden.

Kulturen har dannet sig i et tæt befolket område, hvor pladsen og udfoldelsesmulighederne var begrænsede, og man let var til gene for hinanden, uddyber Hans Jørgen Lundager Jensen.

Konkurrence driver samfundet

Den franske filosof René Girard ser mennesket som "flokdyr", der efterligner, hvad andre gør og værdsætter. Konkrete ønsker er sjældent begrundet i genstandens egen værdi, men den omstændighed, at andre også har lyst til den. Samfundsmekanismerne er drevet af efterligning og balance mellem aggressioner og stabilitet.

- I modsætning til dyrene, hvis liv er genetisk bestemt, er menneskets født uden faste regler og normer. I vore dage må vi selv fylde den rolle ud, som Gud havde tidligere. I et verdsligt og demokratisk samfund, hvor Gud og herskeren er væk, vil vi opsøge og tillære os regelsæt gennem de mennesker, der er i vores omgivelser. Fordi der er sket et skifte i synet på, hvad der er efterstræbelseværdigt og værd at ligne, ved vi ikke, hvad der skal til for at realisere vores potentiale, siger Hans Jørgen Lundager Jensen.

- René Girards teorier om imitation fastslår, at viden kommer til os udefra. Vi er indrettet på at lære, derfor hæfter vi os ved, hvad andre gør, ejer og er. René Girard ville sige, at misundelse er en *efterlignende rivalisering*, der er blevet patologisk, mener Hans Jørgen Lundager Jensen.

– Begæret går balancegang mellem en positiv og en destruktiv proces, hvor misundelse er glæden over at se en anden miste. Den er lig med opfattelsen, at man ikke selv kan nå sit mål, fordi en anden har, hvad man ønsker sig.

I vore dage må vi selv fylde den rolle ud, som Gud havde tidligere. I et verdsligt og demokratisk samfund, hvor Gud og herskeren er væk, vil vi opsøge og tillære os regelsæt gennem de mennesker, der er i vores omgivelser.

Janteloven er straf for overmod

Begrebet *Jantelov* er skabt af forfatteren Aksel Sandemose i romanen *En flygtning krydser sit spor*. Det er gledet ind i dansk sprogbrug, hvilket skyldes, at det har ramt et genkendeligt bagslag over for mennesker, der stikker ud fra det almindelige eller åbenlyst viser sine ambitioner. Janteloven er en modreaktion, der ikke tillader et brud med konventionerne inden for et bestemt miljø.

- Janteloven er 10 måder at sige misundelse på. Den er også lig med evig rivalisering og evig misundelse, hvor man ikke giver hinanden plads og lov til at realisere sine ønsker. Den positive side af misundelsen er, at man gerne vil have lighed. Hvis folk har for høje tanker om sig selv, bliver de straffet. Det svarer lidt til den gamle græske tanketang om "hybris", hvor man bliver straffet for at have for store tanker om sig selv og være overmodig. Omvendt hjælper man dem op og tilbage på sporet, som er slået ned. Det gør misundelse til en tvetydig affære, fastslår Hans Jørgen Lundager Jensen.

- Hvis man skal tale teologisk om misundelse er der at sige, at det er Gud-fremmed og diabolisk. Det er ikke i hans billede. Gud er generøs og ønsker at mennesket skal være lykkeligt og harmonisk, slutter han.